

УДК 330.322.2:621

Н. П. Карачина,
к.е.н., доцент
А. В. Вітюк,

магістрант, Вінницький національний технічний університет

РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ЯК ФАКТОР ЗРОСТАННЯ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ

У статті представлено статистично-аналітичне дослідження інвестиційних процесів у машинобудівній галузі, здійснено аналіз основних джерел інвестиційних ресурсів, виявлено чинники здійснення ефективної інвестиційної діяльності

Ключові слова: інвестиції, машинобудування, джерела інвестування, основні фонди.

The paper presents statistic and analytic research of investment processes in machine building industry, analysis of main sources of investment resources is made, factors of carrying out of efficient investment activity are found

Key words: investment, machine building industry, sources of investment, capital assets

Вступ

Стан розвитку машинобудівної галузі є одним з основних показників розвитку усього господарства. Машинобудування займається виробництвом машин та устаткування, які забезпечують виробництво товарів і послуг підприємствами інших галузей, стимулюючи тим самим їхній розвиток. Тому для подальшого інтенсивного відновлення та розвитку всього промислового комплексу необхідно забезпечити достатньо високий рівень діяльності машинобудівної галузі. В цей же час забезпечення розширеного відтворення економіки України на інноваційній основі потребує різкого посилення інвестиційної діяльності. Активізація інвестиційної діяльності, по суті є вирішальною ланкою всієї економічної політики держави, оскільки лише на її основі можна реально подолати загальноекономічну кризу та здійснити структурну перебудову економіки країни та її регіонів.

Постановка проблеми

Необхідність поступального розвитку машинобудування зумовлена його функцією забезпечення засобами праці усіх інших галузей промисловості, що в свою чергу вимагає здійснення моніторингу та оцінки перспектив розвитку машинобудівних підприємств. Створюючи найактивнішу частину основних виробничих фондів – знаряддя праці, машинобудування істотно впливає на темпи й напрями зростання господарства.

Машинобудування є матеріальною основою технічного переозброєння господарства, тому поступове його зростання визначає стан розвитку економіки та вимагає стабільного й динамічного нарощення інвестицій у різноманітних організаційно-правових формах.

Аналіз останніх досліджень

Дослідженням проблем проведення ефективної інвестиційної політики в галузі машинобудування займаються багато українських науковців, зокрема О. Смирнов, В. Большаков, В. Гикавий, Н. Скудар. На питаннях управління інвестиціями зосереджують свою увагу В. Федоренко, В. Шеремет, В. Савчук, Ю. Маркова, однак незважаючи на структуру та глибину досліджень важливим є дослідження тенденцій розвитку машинобудування та основних джерел фінансування інвестиційної діяльності.

Ціллю даної статті є здійснення статистично-аналітичного дослідження інвестиційних процесів у діяльності машинобудівних підприємств в результаті поглибленого дослідження джерел інвестицій.

Результати дослідження

Науково-технічний прогрес прискорює накопичення капіталу, що в свою чергу сприяє підвищенню попиту на засоби виробництва, передусім на машини й устаткування. Але проблеми промисловості останніх років, на жаль, є типовими і для машинобудівних підприємств країни – поглиблення загальнодержавної кризи, похибки в системі ціноутворення, податкове навантаження, відсутність кваліфікованих працівників, вступ України в СОТ та ін [1].

Машинобудування належить до галузей з досить високим рівнем інвестиційного ризику, якому властиве значне коливання попиту на продукцію, доволі часті технологічні та продуктові зміни та інші особливості, що є негативними з точки зору їх впливу можливості інвестиційної діяльності підприємств. Одним з підтверджень істотного ступеня інвестиційного ризику, який притаманний машинобудівним підприємствам, є те, що саме дана галузь економіки належить до тих галузей, які сьогодні найбільше потерпають від світової економічної кризи [2, с. 206].

Розглянемо ситуацію, що склалася, на прикладі Вінницької області. Кожне п'яте підприємство регіону працює в машинобудуванні, правда, більшість з них – малі. Найбільш вагомий внесок у машинобудування Вінниччини роблять Жмеринське ТзОВ «Експрес», ВАТ «Вінницький завод тракторних агрегатів», ВАТ «Маяк», ЗАТ «Калинівський машзавод», ВАТ «Барський машинобудівний завод». Машинобудівний комплекс неоднорідний – є розвинені виробництва з виходом на зовнішній ринок, а є депресивні. За деякими винятками, в галузі застаріли основні виробничі фонди, неефективно використовуються енергоносії, низька конкурентоспроможність, а головне – відсутня чітка державна політика з підтримки національного товаровиробника. Для розвитку машинобудівної галузі потрібно запроваджувати інновації і оновити технічні стандарти [3].

Перед вітчизняними підприємствами машинобудування стоїть непросте завдання зміцнення свого виробничого потенціалу шляхом залучення і оптимального використання інвестицій. Для подальшого дослідження і аналізування інвестиційних процесів в Україні спробуємо використати інформацію за попередні 2002-2010 роки. Основним показником оберемо розмір інвестицій в основний капітал (табл. 1).

Таблиця 1. Інвестиції в основний капітал, млн.грн. [4]

Рік	Освоєно
-----	---------

	у фактичних цінах	у % до попереднього року
2002	37178	108,9
2003	51011	131,3
2004	75714	128,0
2005	93096	101,9
2006	125254	119,0
2007	188486	129,8
2008	233081	97,4
2009	151777	58,5
2010	150667*	99,4*

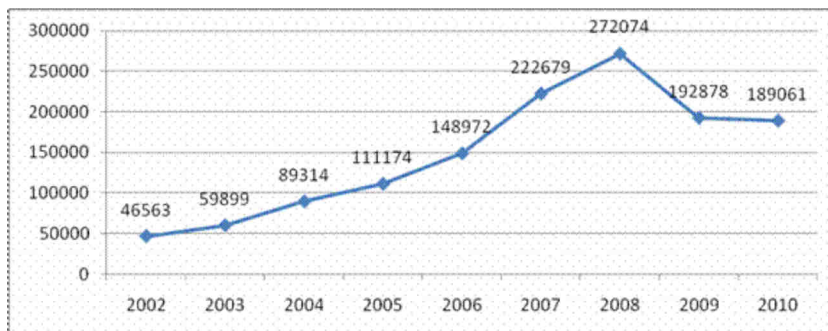
* – Без ПДВ.

З представлених даних слідує, що розмір інвестицій в основний капітал машинобудування стабільно зростає, досягаючи найвищого показника у 233081 млн. грн. у 2008 р., в той час як максимальний приріст інвестицій у 29,8% – у 2007. Комплексний стан інвестування в машинобудування показує, що галузь розвивається нерівномірно – найкращих показників було досягнуто у 2007–2008 роках, після чого стабільний ріст пригальмувався завдяки впливу світової фінансової кризи.

Інвестиційна діяльність в державі є основним способом впровадження нових технологій на підприємствах на основі науково-технічного прогресу, що сприяє розвитку економіки та забезпечує підвищення її ефективності. Зважаючи на наведені тенденції, можна стверджувати, що інвестиційна діяльність характеризувалася динамічним розвитком до початку економічної кризи. Рівень надходження інвестиційних ресурсів суттєво скоротила фінансова криза, що охопила Україну наприкінці 2008 року та призвела до подальшого скорочення обсягів інвестицій у 2009 та 2010 роках. Одним зі слабких місць посткризового інвестування економіки є його досить малі розміри, що не забезпечують простого відтворення основних засобів (табл. 2), що зображено на рисунку 1.

Таблиця 2. Капітальні інвестиції в економіці, млн.грн.

Рік	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Розмір інвестованих коштів	46563	59899	89314	111174	148972	222679	272074	192878	189061

Рисunek 1. Динаміка капітальних інвестицій в економіці, млн.грн. [5]

Здійснення технічного переозброєння виробництва вимагає аналізу структури та джерел фінансування підприємства. Розмір інвестицій як відомо залежить від багатьох чинників:

1. оподаткування доходів підприємства;
2. темпів зростання реалізації товарної продукції та їхньої стабільності;
3. структури активів підприємства;
4. стану ринку капіталу;
5. відсоткової політики комерційних банків;
6. рівня управління фінансовими ресурсами підприємства тощо [6, с. 221].

Машинобудування є головною галуззю всієї промисловості, її серцевиною. Продукція підприємств машинобудування відіграє вирішальну роль у реалізації досягнень науково-технічного прогресу у всіх областях господарства. Розмір інвестицій у галузь машинобудування, яка забезпечує інноваційний розвиток займає незначну частку лише 4,4% загального інвестиційного ресурсу в Україні і складає 4391,4 млн. грн. Активізація інвестиційних процесів значною мірою залежить від темпів реалізації продукції машинобудування. Для виявлення реальної ситуації в Україні необхідним є аналіз обсягів реалізованої промислової продукції (табл. 3) та відповідно фінансових результатів машинобудівних підприємств (табл. 4). Таким чином, виробництво окремих видів продукції машинобудування у 2008–2010 роках визначалося переважно виробництвом машин та устаткування, яке показує стрімке зростання. В меншій мірі ефективним було зростання виробництва електричного та електронного обладнання, яка є найбільш сприятливою для інноваційних впроваджень, однак галузь змогла закінчити 2009 фінансовий рік з суттєвим прибутком 1399,6 млн. грн., що є суттєво кращим результатом в порівнянні зі збитком у –190,8 млн. грн. 2008 році, це свідчить про те, що значна кількість підприємств була не в змозі самостійно фінансувати власну господарську діяльність та здійснювати інвестиційний та інноваційний розвиток.

Таблиця 3. Обсяги реалізованої промислової продукції в галузі машинобудування (робіт, послуг) за 2001-2009 роки, млн. грн. [8]

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
машинобудування	21523,1	24492,2	35133,1	53569,3	59668,1	68730,6	98339,9	121780,4	85833,0
виробництво машин та устаткування	10222,6	10292,2	13070,7	16988,5	20762,3	22423,2	30100,4	37271,5	34245,7
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	5647,9	6189,7	8352,2	16437,2	13530,5	15510,3	21216,5	25580,5	24504,7

виробництво транспортних засобів та устаткування	5652,6	8010,3	13710,2	20143,6	25375,3	30797,1	47023,0	58928,4	27082,6
--	--------	--------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

Таблиця 4. Обсяги чистого прибутку (збитку) підприємств машинобудування, млн. грн. [9]

	Чистий прибуток (збиток)		
	2008	2009	2010 (січень-вересень)
машинобудування	-1089,5	37,3	837,4
виробництво машин та устаткування	102,6	516,1	-87,8
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	-190,8	1399,6	-148,1
виробництво транспортних засобів та устаткування	-1001,3	-1878,4	1073,3

Фінансові результати машинобудівних підприємств продемонстрували різкі коливання. Так за 2008 рік загальний фінансовий результат суб'єктів господарювання прийняв значення збитку і склав -1089,5 млн. грн., тоді як у 2009 році він був уже прибутковим (37,3 млн. грн. прибутку). Зважаючи на значні обсяги інвестицій найбільш ефективним виявився 2010 рік, підприємствам вдалося отримати лише за січень-вересень 837,4 млн. грн. прибутку, що свідчить про певне відродження галузі, яке вимагає збільшення обсягів інвестування з наявних і доступних джерел інвестування та аналізу структури інвестицій за джерелами їх проходження (рис. 2).

Тенденції розвитку машинобудівної галузі свідчать про наявність певних загроз економічній та технічній безпеці України, оскільки машинобудування є структуроутворюючою основою національної економіки. Зростання світових економічних викликів та загроз потребує створення конкурентоспроможного машинобудівного комплексу, що забезпечуватиме основні сектори економіки високотехнологічною продукцією. Реалізація поставлених завдань безпосередньо пов'язана з досягненням високого рівня внутрішньої збалансованості машинобудівних підприємств, що можливо за рахунок ефективного розвитку їх фінансового потенціалу відповідно до потреб ринку. Особливої актуальності набувають питання дослідження фінансового потенціалу сталого розвитку машинобудівних підприємств, аналізу та оцінювання його складових, визначення напрямів структурної гармонізації потенціалу в забезпеченні сталого розвитку підприємств, їх економічної незалежності та уникнення депресивності [7].

Збільшення обсягів інвестування з наявних і доступних джерел інвестування є можливим та вимагає аналізу структури інвестицій за джерелами їх проходження (рис. 4).

Таблиця 5. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування, млн.грн.[10].

	2007	2008	2009	2010*
Усього	188486	233081	151777	150667
у т.ч. за рахунок				
коштів державного бюджету	10458	11576	6687	9479
коштів місцевих бюджетів	7324	9918	4161	4357
власних коштів підприємств та організацій	106520	132138	96019	83997
кредитів банків та інших позик	31182	40451	21581	20611
коштів іноземних інвесторів	6660	7591	6859	3429
коштів населення на будівництво власних квартир	9879	9495	4792	4653
коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	8549	11589	5502	16176
інших джерел фінансування	7914	10323	5502	7965

*- без ПДВ.

Аналізуючи структуру інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування можна відзначити процес стабільного зменшення частки бюджетних коштів, як державних, так і коштів місцевих бюджетів. Ситуація з наявним зменшенням пояснюється загальним економічним станом в країні. Зменшилась також частка коштів іноземних інвесторів в загальному розмірі інвестицій в основний капітал. Власні кошти підприємств залишаються основним джерелом фінансування капітальних вкладень, хоча і їх рівень також зменшився з 132138 млн. грн у 2008 році, що складало 56,7% до 83997 млн. грн. 55,75 % у 2010 році без врахування у цьому році ПДВ.

Фактично економіка України продовжує інвестуватись переважно за рахунок реінвестування доходів підприємств. Висновок невтішний: домінування частки власних коштів підприємств у фінансуванні їх інвестицій в основний капітал фактично означає закритий характер економічного відтворення [11, с. 15].

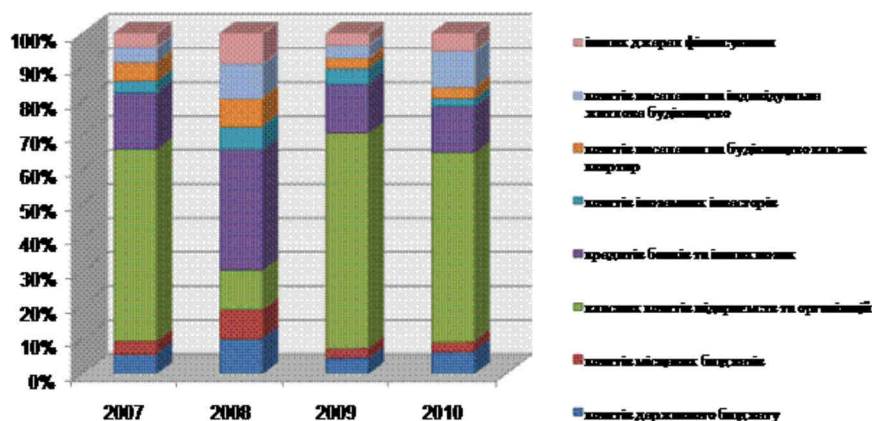

Рисунок 2. Структура інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування

Аналізуючи структуру інвестицій в основний капітал за джерелами фінансування можна відзначити процес стабільного зменшення частки бюджетних коштів, як державних, так і коштів місцевих бюджетів. Ситуація з наявним зменшенням пояснюється загальним економічним станом в країні. Зменшилась також

частка коштів іноземних інвесторів в загальному розмірі інвестицій в основний капітал. Власні кошти підприємств залишаються основним джерелом фінансування капітальних вкладень, хоча і їх рівень також зменшився з 132138 млн. грн у 2008 році, що складало 56,7% до 83997 млн. грн. 55,75 % у 2010 році без врахування у цьому році ПДВ.

Фактично економіка України продовжує інвестуватись переважно за рахунок реінвестування доходів підприємств. Висновок невтішний: домінування частки власних коштів підприємств у фінансуванні їх інвестицій в основний капітал фактично означає закритий характер економічного відтворення [11, с. 15].

Тенденція зростання інвестиційної діяльності за рахунок власних коштів підприємств, має ряд переваг:

1. підвищення фінансової стійкості за рахунок додатково сформованого з прибутку власного капіталу;
2. формування і використання власних коштів, що відбувається стабільно впродовж року;
3. мінімізація витрат на зовнішнє фінансування (обслуговування боргу за кредитом);
4. спрощення процесу прийняття управлінських рішень щодо розвитку підприємства за рахунок додаткових інвестицій, оскільки джерела витрат відомі раніше [12, с. 24].

Можливість фінансування інвестиційної діяльності за рахунок власних фінансових коштів дає можливість підприємству отримати більшу суму прибутку, яку знову можна вкласти в проект, і таким чином нарощувати свою грошову масу, прискорювати її оборот, скорочувати цикли оборотів та підвищувати їх ефективність. Внаслідок цього кінцева мета діяльності підприємства у вигляді отримання прибутку, перетворюється на початковий пункт нового фінансового потоку. Таким чином, на підприємствах, що фінансуються за рахунок прибутку, відносна величина коштів стрімко зростає й значно перевищує їх абсолютну суму, тобто грошову масу, яка насправді існує і знаходиться в обороті. Це означає, що і в якісному, і в кількісному вимірі найефективнішими є власні джерела фінансування.

Однак ключовим недоліком є нестабільність податкового законодавства при обмежених обсягах власних коштів у підприємств [13, с. 17].

Хоча прибуток підприємств є важливим і найменш ризикованим засобом поповнення інвестицій, проте сьогодні прибуток, як джерело покриття інвестиційних потреб в Україні, практично не використовується. Він є джерелом фінансування інвестицій лише на окремих, високорентабельних підприємствах. За нинішніх умов неефективної податкової системи, масової збитковості виробництва і масових неплатежів прибуток як джерело покриття інвестиційних потреб в країні є надзвичайно низьким, що підтверджується рентабельністю операційної діяльності машинобудівних підприємств, яка для прикладу у 2008 році становила 2,9%, у 2009 – 4,7%, а за січень-вересень 2010 вже 5,5% [14] та розміром чистого прибутку підприємств (табл. 4) [15].

Однак не слід забувати, що прибуток може бути джерелом інвестицій лише для підприємств, які мають стабільний розвиток, однак такий механізм є неможливим для підприємств, що одержали збитки.

Наступним власним джерелом фінансування інвестиційної діяльності підприємства є амортизаційні відрахування, що утворюються в результаті перенесення вартості основних виробничих фондів на вартість готової продукції. Функціонуючи тривалий час, основні виробничі фонди поступово зношуються і переносять свою вартість на готову продукцію частинами. Грошові кошти, що вивільняються в процесі поступового відновлення вартості основних виробничих фондів, акумулюються у вигляді амортизаційних відрахувань у амортизаційному фонді, розмір якого залежить від об'ємів основних фондів підприємства і використовуваних методів нарахування амортизації [16, с. 119]. Для більш наочного представлення існуючої ситуації з сукупною частиною амортизаційних відрахувань проведемо дослідження на п'яти машинобудівних підприємствах Вінницької області і представимо результати у вигляді таблиці 6.

Досліджуючи ступінь зносу основних засобів у 2007-2010 роках на ВАТ “Вінницький дослідний завод” становив в середньому 64,87% і мав тенденцію до погіршення, на ВАТ “Вінницький інструментальний завод” – 79,02%, на ВАТ “Барський машинобудівний завод” – 67,43%, на ПАТ “Могилів-Подільський приладобудівний завод” – 80,02%, ВАТ “Брацлав” – 43,51%. З отриманої інформації слідує, що лише підприємство ВАТ “Брацлав” має непогану структуру основних фондів та стабільно їх основоює, для інших підприємств для оновлення своїх фондів необхідні значні інвестиційні ресурси. Ситуація виглядає вкрай критичною, оскільки досяг основних засобів, що вводяться в експлуатацію підприємствами є недостатнім, що характеризує провальною підприємствами амортизаційну політику неефективною. На даних підприємствах, як і по Україні загалом, використовується значна частина фізично зношеного обладнання і морально застарілих основних фондів, розмір зносу за період 2007-2010 р.р. поступово зростає, відповідно і коефіцієнт придатності щороку зменшується. З огляду на ситуацію, що склалася, найбільш актуальними залишаються проблеми застарілих основних засобів, що негативно впливає на конкурентоспроможність, якість та собівартість продукції.

Через низьку рентабельність (рис. 4) спостерігається низький рівень інноваційної активності. Рівень розвитку інвестиційних процесів пов'язаний з впровадженням на підприємствах інновацій. Потенціал підприємства, а відповідно і його здатність залучати інвесторів суттєво залежить від орієнтації на найновітніші досягнення в техніці та технології галузі, що водночас впливає на реалізацію вже існуючого потенціалу. За даними Головного управління статистики Вінницької області, за останні роки кількість машинобудівних підприємств, які впроваджують інновації, залишається незначною, а рівень їх інноваційної активності – доволі низьким. Протягом останніх років скоротилася кількість інноваційно активних підприємств, якщо у 2007 році їх було 17, то на початок 2010 року таких залишилося лише 14, з яких 10 працювало над виробництвом машин та устаткування, 2 були зайняті електричним, електронним та оптичним устаткуванням, а решта – виробляло транспортні засоби.

Таблиця 6. Інформація про основні засоби емітента (за залишковою вартістю) [17]

Підприємство	Стан основних засобів підприємства			
	Рік	Ступінь зносу, %	Первісна вартість основних засобів, тис.грн.	Сума нарахованого зносу, тис.грн.
ВАТ “Вінницький дослідний завод”	2007	61,1	15362,6	-
	2008	64,2	16562,0	10631
	2009	69,3	16864	11690
	2010	-	-	-
ВАТ “Вінницький інструментальний завод”	2007	77,63	20470,7	15892
	2008	79,84	17518	13826
	2009	78,92	17518	13826
	2010	79,7	17365	13846
ВАТ “Барський машинобудівний завод”	2007	62,85	-	-
	2008	66,91	34425	23035
	2009	70,08	34506	24182
	2010	69,86	36326	25376
ПАТ “Могилів-Подільський приладобудівний завод”	2007	-	10835,2	8231,8
	2008	78,5*	10835	8543
	2009	80,67*	8803	260
	2010	80,90*	10866	9030
ВАТ “Брацлав”	2007	44,3	-	-

	2008	44,34	14089,0	7775,0
	2009	43,0	7533,0*	4293,0*
	2010	42,4*	8007,0*	4980,0*

*- дані наведені в розрізі обладнання
“-” - інформація відсутня

Аналізуючи стан інвестування у Вінницьку область галузі протягом останніх чотирьох років, можемо стверджувати, найбільш динамічно інвестувалося виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування (табл. 7).

Таблиця 7. Інвестиції в основний капітал Вінницької області за видами промислової діяльності, тис. грн. [28, с. 36-37].

	2005		2007		2008		2009	
	у факт. цінах	у % до поперед. року	у факт. цінах	у % до поперед. року	у факт. цінах	у % до поперед. року	у факт. цінах	у % до поперед. року
Промисловість	414519	97,1	122655	173,1	1289425	87,6	832763	58,4
Машинобудування	20212	74,1	56453	190,4	56654	85,4	32326	51,3
виробництво машин та устаткування	10892	51,5	20740	124,6	19764	142,1	11014	54,8
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	6405	541,0	33555	296,0	2472	49,4	303	50,2
виробництво транспортних засобів та устаткування	2915	58,0	2158	120,5	16426	107,0	8402	11,0

Отже, на сьогодні в структурі джерел інвестиційної діяльності більшу частину займають власні кошти господарств, однак їх обсяг недостатній для ефективної роботи машинобудівних підприємств. Показовим у цьому плані є досвід розвинутих країн, де власні ресурси підприємств перевищують 65-70% [18, с. 237]. Зважаючи на таку тотальну нестачу інвестиційних ресурсів проаналізуємо розмір іноземних джерел фінансування інвестиційної діяльності на прикладі машинобудівних підприємств Вінницької області (рис. 3).

Таблиця 8. Прямі іноземні інвестиції у Вінницьку область, млн. дол. США (на початок року)[19, с. 68]

Рік	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Україна	896,9	3895	16890	21607,3	29542,7	35723,4	40026,8
Вінницька область	5,4	22	79,1	108,3	152,6	161,3	176,5

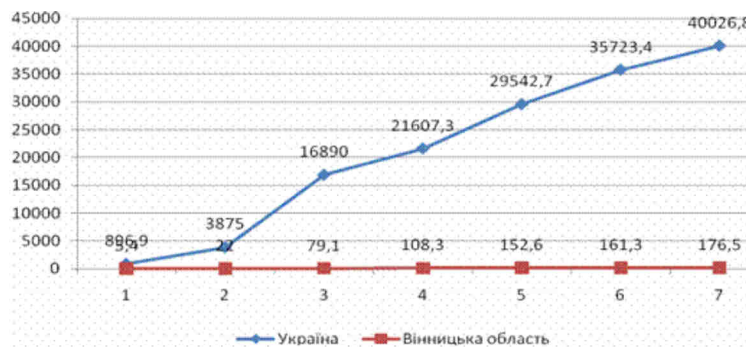

Рисунок 3. Динаміка прямих іноземних інвестицій у Вінницьку область, млн. дол. США (на початок року)[18, с. 68]

На даному етапі інвестиційна ситуація в Україні характеризується двома аспектами. З одного боку, спостерігаються позитивні тенденції – обсяг інвестицій поступово зростає. Однак не можна не згадати, того факту, що Україна все ще знаходиться в переліку країн, які мають найнижчу інвестиційну привабливість. Ситуація з міжнародними інвестиціями прямо співвідноситься з внутрішньою економічною ситуацією. Україна все ще експортує товари з низькою апортістю, 70% яких припадає на країни колишнього СРСР. Цей факт свідчить про те, що ще не відбулось внутрішньої трансформації економіки України. Для цього вкрай необхідні іноземні інвестиції, які принесуть нові технології і дозволять виробляти товари, конкурентоспроможні на світовому ринку [20, с. 347-348].

Показник залучення іноземних інвестицій виступає рушійною силою створення сприятливих умов для інвестування та ефективного функціонування закордонного капіталу в країні. У 2010 р. в економіку України іноземними інвесторами вкладено 5986,0 млн. дол. США прямих інвестицій: із країн ЄС надійшло 4605,8 млн. дол. (76,9% загальнообсягу), із країн СНД – 849,2 млн.дол. (14,2%), з інших країн світу – 531,0 млн.дол. (8,9%). У той же час капітал нерезидентів зменшився на 809,7 млн.дол. Розвиток економіки України у майбутньому визначатиметься рівнем інвестиційних можливостей та інвестиційною привабливістю її галузей. Це обумовлено тим, що залучення іноземного капіталу запобігає монополізації економіки, сприяє утворенню ефективної структури виробництва, реалізації ринкових відносин та розвитку конкурентних переваг між суб'єктами господарської діяльності. Підприємства з іноземними інвестиціями виступають конкурентоспроможною формою господарювання, інструментом формування ринкових відносин в економіці України. Саме тому при дослідженні сучасного стану інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств, їх конкурентоспроможності на міжнародному рівні, виникла необхідність вивчення кола основних інвесторів машинобудування нашої країни та їх частки у загальному розмірі інвестування промисловості. Найбільшими інвесторами українського машинобудування на початок 2011 року є Кіпр –308,6 млн дол. США, Німеччина – 111,4 млн дол. США, Росія –78,1 млн дол. США, Австрія –42,0 млн дол. США, Франція –34,9 млн дол. США, Сполучене королівство –147,6 млн дол. США, Швеція –33,1 млн дол. США та США –59,6 млн дол. США. [21, с. 92]. Інвестування іноземних держав в машинобудування здійснювалось переважно у досить малих розмірах, але разом з українськими інвесторами вдалося досягнути певного результату, що відображений в таблиці 9.

Таблиця 9. Індекси промислової продукції (відсотків до попереднього року)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Промисловість	107,0	115,8	112,5	103,1	106,2	107,6	94,8	78,1	111,2
Машинобудування	111,3	135,8	128,0	107,1	111,8	119,0	100,	55,1	136,1
виробництво машин та устаткування	100,4	121,4	118,9	112,2	102,9	103,0	98,2	62,4	121,1
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	108,1	119,2	149,3	90,8	110,7	129,1	93,2	71,8	124,2
виробництво транспортних засобів та устаткування	129,6	162,1	124,6	112,4	119,1	130,0	105,7	42,1	161,9
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Промисловість	107,0	115,8	112,5	103,1	106,2	107,6	94,8	78,1	111,2
Машинобудування	111,3	135,8	128,0	107,1	111,8	119,0	100,	55,1	136,1
виробництво машин та устаткування	100,4	121,4	118,9	112,2	102,9	103,0	98,2	62,4	121,1
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	108,1	119,2	149,3	90,8	110,7	129,1	93,2	71,8	124,2
виробництво транспортних засобів та устаткування	129,6	162,1	124,6	112,4	119,1	130,0	105,7	42,1	161,9

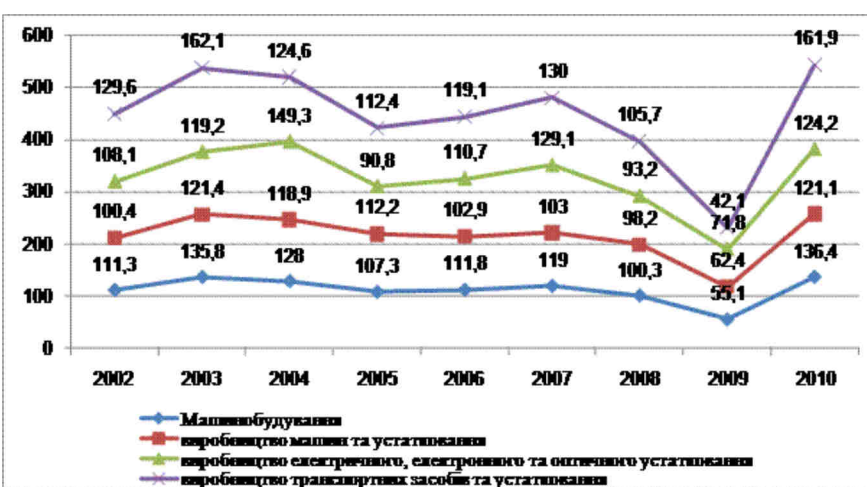

Рисунок 4. Індекси виробництва продукції машинобудування [22]

Індекси інвестування в машинобудування показують, за винятком кризового 2009 року, постійне стабільне зростання. Індекси виготовлення промислової продукції досягають піку у 2010 році і сягнули 136,1% до попереднього року (табл. 9), подібного результату було досягнути лише у 2003 році з приростом у 135,8%. Такий стрімкий зріст продукції машинобудування все ж не досягає докризових показників, оскільки результат 136,1% зростання було досягнуто на фоні провального 2009 року, де індекс промислової продукції склав лише 55,1%. Особливо значного результату було досягнуто у підгалузі виробництва транспортних засобів та устаткування у розмірі 161,9%, що є різким зростанням зважаючи на найбільший спад (42,1%) у 2009 році.

Індекси промислової продукції машинобудування досягли найвищих показників у 2003 та у 2010 роках. Якщо у 2003 році головним чином зростали обсяги продукції машин та устаткування – 121,4%, то у 2010 році акценти змістилися на виробництво транспортних засобів та устаткування – 161,9%.

Оцінка основних показників машинобудування у передкризовий і кризовий період дає можливість прогнозувати тенденції їх розвитку в наступні роки. За порівняльною оцінкою інвестицій зростають і досягають піку у 2008 р. з розміром 272074 млн. грн. і з наступним їх спадом у 2010 р. до 189061 млн. грн.

Згідно представлених даних слід відзначити, що серед головних чинників у розвитку машинобудування і надалі залишається реалізація заходів інвестиційної стратегії, яка передбачає ефективне стимулювання, нагромадження і використання як власних, так і залучення іноземних інвестиційних ресурсів. Слід відмітити, що у 2009 році, як наслідок несприятливої економічної ситуації темпи інвестування промисловості суттєво уповільнились, хоча обсяги інвестицій у машинобудуванні вже у 2010 році показали стрімке зростання і залишаються досить високими.

Висновки

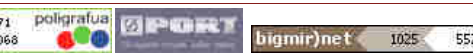
Дослідження діяльності машинобудівних підприємств показало неоднорідність їх розвитку, вирішальну залежність від кризових явищ в країні та наявність ряду внутрішньогосподарських проблем, їх складність та різноплановість. З проведених досліджень слідує, що галузь має низький рівень рентабельності, значну частину застарілих основних фондів та недостатність коштів для фінансування власної інвестиційної діяльності

Література:

1. Романенко М. О. Проблеми функціонування машинобудівних підприємств Вінниччини / М. О. Романенко, О.М. Гончарук / — [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchtei/2009.../NV-2009-V1_
2. Дашко І. М. Аналіз впливу чинників на рівень ризику вкладення інвестицій в машинобудівні підприємства // І. М. Дашко. — Науковий вісник НЛТУ України. — 2010. — Вип. 20.1. — С. 206-211.
3. Сердюк Т. Чи виживе у СОТ Вінниччина? / Т. Сердюк. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.33channel.vinnitsa.com/2008/08-17-23.php>
4. Інвестиції в основний капітал. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
5. Капітальні інвестиції. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
6. Шкварчук Л. О. Аналіз джерел формування основного капіталу в Україні / Л. О. Шкварчук, І. М. Павлов // Науковий вісник НЛТУ України. — 2009. — Вип. 19.7. — С.

- 221.
7. Римар М. В. Оцінка фінансового потенціалу підприємств машинобудівної галузі / М. В. Римар, О. М. Попівняк — [Електронний ресурс] — Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2010_1/11.pdf
8. Обсяги реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) за 2001-2009 роки. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
9. Чистий прибуток (збиток) підприємств. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
10. Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
11. Проблеми використання інвестиційних ресурсів підприємств та шляхи їх подолання в умовах кризи: науково-аналітична записка / ДУ "Ін-т економіки та прогнозування НАН України" / Л. Г. Федуловатаін. — К.: Вид-во "Либідь" — 2008. — 15 с.
12. Бочаров В. В. Управление денежным потоком предприятий и корпораций / В. В. Бочаров. — М.: Финансы и статистика. — 2001. — с. 24.
13. Великий Ю. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності машинобудівних підприємств за рахунок власних коштів / Ю. Великий // Економіка. — №2 (106). — 2011. — С. 16-19.
14. Рентабельність операційної діяльності підприємств за видами промислової діяльності. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
15. Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами промислової діяльності. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>
16. Руденко В. В. Проблеми та перспективи фінансового забезпечення інвестиційної діяльності на підприємствах харчової промисловості Вінницької області / В. В. Руденко // Вісник Хмельницького національного університету. — 2011. — № 1. — С. 117-122.
17. Інформація про основні засоби емітента (за залишковою вартістю). — [Електронний ресурс] . — Режим доступу: <http://www.smida.gov.ua>
18. Інвестиції та будівельна діяльність на Вінниччині. Статистичний збірник за ред. В. І. Погорельської. — Вінниця. — 2010. — С. 36-37.
19. Калюжна Ю. П. Внутрішні та зовнішні джерела фінансування інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств / Ю. П. Калюжна // Вісник Запорізького національного університету. — №3(7). — 2010. — С. 235-239.
20. Школа І. М. Економіка України в умовах глобалізації / І. М. Школа, О. В. Бабінська — Книги XXI. — 2009. — С. 347-348.
21. Клецова Н. В. Іноземне інвестування підприємств Сумської області / Н. В. Клецова. — [Електронний ресурс] . — Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vchu/N153/N153p089-095.pdf
22. Індекси промислової продукції. — [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>

Стаття надійшла до редакції 14.07.2011 р.

ТОВ "ДКС Центр"